

ПЛАТА ЗА ПРОКАТ ЯК ІСТОТНА УМОВА ДОГОВОРУ ПРОКАТУ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

У статті проведено загальне дослідження та аналіз плати за прокат як істотної умови договору прокату транспортного засобу (її сутності, встановлення, зміни, строку та форми внесення). Обґрунтовано положення про те, що у відносинах прокату транспортного засобу тариф є вартістю користування транспортним засобом як, правило, за певну одиницю часу. Забезпечити однаковість умов договору прокату транспортного засобу, як публічного договору, для всіх споживачів, у частині форми плати за прокат, можна лише за допомогою її встановлення у грошовому вираженні, з огляду на економічну сутність грошей, як єдиного та загального еквіваленту вартості будь-якого товару. На думку автора, плата за прокат транспортного засобу, яку має сплатити наймач наймодавцеві за увесь період користування ним, є ціною договору прокату транспортного засобу.

Ключові слова: договір прокату транспортного засобу, плата за прокат, наймач, наймодавець, ціна договору прокату, тариф.

Постановка проблеми. Договір прокату транспортного засобу є оплатним договором, у якому обов'язково наявне зустрічне надання: за користування отриманим у прокат від наймодавця транспортним засобом наймач зобов'язаний сплачувати плату. На обґрунтоване переконання М.В. Мороза, обов'язок виплати орендної плати ... виникає у орендаря тільки після виконання орендодавцем свого обов'язку з передачі йому об'єкта оренди [1, с. 273], якщо інше не встановлено договором.

З огляду на те, що договір прокату транспортного засобу є публічним договором та договором приєднання, способи встановлення та форми плати, яку має сплачувати наймач за користування предметом договору, наданим йому наймодавцем, мають значні особливості у порівнянні із іншими договорами про передання майна у оплатне користування.

Незважаючи на те, що дослідженню плати за найм у договорах майнового найму, присвячено значну кількість наукових праць, плата за прокат транспортного засобу недостатньо досліджена науковцями, а законодавство, що врегульовує це питання є недосконалим та потребує відповідних змін, про що свідчать помилки наймодавців – суб'єктів підприємницької діяльності у правозастосуванні положень чинного законодавства про плату за прокат.

Мета даної роботи – загальне дослідження та аналіз плати за прокат як істотної умови договору прокату транспортного засобу. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі **завдання:** 1) здійснити аналіз поняття «тариф», що встановлюється наймодавцем та його складових, як компонента визна-

чення плати за прокат транспортного засобу; 2) дослідити особливості правового регулювання плати за прокат транспортного засобу, як істотної умови цього договору (її сутності, встановлення, зміни, строку та форми внесення).

Об'єктом даного дослідження є сукупність правових норм цивільного законодавства України, що регулюють плату за прокат транспортного засобу (її встановлення, зміну, строк та форму внесення).

Предметом дослідження є плата за прокат, як істотна умова договору прокату транспортного засобу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання про плату за найм досліджувалося вченими-юристами у різних аспектах. Фундаментальні дослідження у цій сфері провели М.І. Брагінський, В.В. Вітрянський, Е.В. Вакулович, О.С. Іоффе, І.Р. Калаур, М.В. Мороз, І.А. Чуркін та інші вчені.

У той же час, дослідженню плати за прокат, як істотної умови договору прокату транспортного засобу було приділено недостатньо уваги, а отже це питання є актуальним та потребує подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Статтею 789 ЦК України встановлено імперативне положення про те, що плата за прокат речі встановлюється за тарифами наймодавця [2].

Доцільним буде зауважити про те, що загальне законодавче визначення поняття тарифу щодо відносин прокату транспортного засобу відсутнє, у той же час, під ним прийнято розуміти офіційно встановлений розмір оплати ... [3, с. 681], який справляється за відповідну облікову одиницю.

Тариф, що встановлюється за прокат транспортного засобу є складним економічним явищем, яке включає у себе багато складових, до яких можна віднести: амортизацію транспортного засобу, витрати з його технічного обслуговування, витрати з оплати праці працівників наймодавця, витрати з утримання пунктів прокату (у тому числі і зі сплати комунальних платежів), тощо. На формування тарифу здійснює вплив вартість транспортного засобу, що запропонований до прокату, його вид, марка, та інші показники. А отже, як правило, тарифи прокату встановлюються наймодавцем окремо щодо кожного такого засобу.

Значна кількість складових згаданого тарифу підтверджується також і положеннями чинного законодавства. Наприклад, зі змісту абз. 3 п. 4.4 Порядку надання у тимчасове користування громадянам предметів культурно-побутового та господарського вжитку, затвердженого наказом Українського союзу об'єднань підприємств та організацій побутового обслуговування населення від 16.12.1999 р. № 46 (далі – Порядок), можна дійти висновку, що складовими тарифу, що встановлюється наймодавцем за прокат можуть бути навіть вартість транспортно-експедиційних послуг з доставлення предмету прокату наймачеві, якщо такий обов'язок договором покладено на наймодавця [4].

Окрім складових тарифу, які характеризують витратну частину, до його складу включається і прибуткова частина – той прибуток, що має отримати суб'єкт підприємництва від своєї діяльності за відповідну облікову одиницю.

У відносинах прокату транспортного засобу тариф є вартістю користування транспортним засобом, як правило, за певну одиницю часу (з огляду на короткостроковість відносин прокату такою одиницею часу може бути доба, година, тощо).

У окремих випадках вартість користування транспортним засобом може обраховуватися виходячи із відстані на яку він перемістився у просторі (наприклад, вартість користування за кілометр пробігу). Частіше це зустрічається у випадках перевищення граничного рівня пробігу, встановленого договором. Як правило, у цьому разі наймодавець обумовлює плату за прокат за підвищеним тарифом, який би дозволив врахувати додаткове зношення транспортного засобу, додаткові витрати на здійснення його технічного обслуговування, тощо. На розмір тарифу може впливати й сезонність користування транспортним засобом (наприклад, наймодавець може встановити для прокату транспортного засобу у зимовий період вищий тариф ніж у літній, з огляду на підвищене зношення транспортного засобу при користуванні ним у цей період).

Плата за прокат транспортного засобу, яку має сплатити наймач наймодавцеві за увесь період користування ним, є ціною договору прокату транспортного засобу. Спосіб визначення цієї ціни імперативно встановлено ч. 1 ст. 789 ЦК України: плата за прокат речі встановлюється за тарифами наймодавця [2]. Таким чином, ціна є істотною умовою договору прокату, без якої він не може існувати, а отже, вважається неукладеним. Зазначене є характерною особливістю відносин прокату і до них не може бути застосований абз. 2 ст. 762 ЦК України, яким встановлено: «якщо розмір плати не встановлений договором, він визначається з урахуванням споживчої якості речі та інших обставин, які мають істотне значення [2].

Із змісту ч. 1 ст. 789 ЦК України випливає ще один важливий висновок, що відповідає сутності договору прокату як договору приєднання: тарифи на прокат речі встановлюються наймодавцем. Наймач позбавлений можливості брати участь у узгодженні таких тарифів, він або приєднується до договору прокату транспортного засобу погодившись із усіма умовами, встановленими наймодавцем або не укладає цей договір. Впливати на загальну ціну договору прокату транспортного засобу наймач може лише одним способом – визначити фактичний строк користування цим засобом, виходячи із своїх потреб. У тому разі, якщо наймач повертає предмет прокату до закінчення строку договору прокату транспортного засобу він, відповідно, має сплатити плату за прокат виходячи із тарифів встановлених наймодавцем при укладенні договору за час фактичного користування річчю. Зазначене у повній мірі відповідає вимогам чинного законодавства. Частиною 2 ст. 790 ЦК України імперативно встановлено, що у разі відмови наймача від договору прокату і повернення речі наймодавцеві плата за прокат речі, що сплачена наймачем за весь строк договору, зменшується відповідно до тривалості фактичного користування річчю [2]. Аналогічне за змістом правило встановлено і у п. 4.10 Порядку, яким визначено, що з ініціативи наймача договір прокату може бути розірваний у будь-який час при умові повернення предмета прокату наймодавцю та оплати за фактичний час користування предметом прокату ..., та абз. 2 п. 3.3 згаданого Порядку, згідно з яким, якщо предмет прокату повертається раніше обумовленого договором прокату (замовленням-зобов'язанням) терміну, з наймачем проводиться перерахунок за фактичний термін прокату за тарифами, згідно з якими була проведена оплата при оформленні замовлення [4]. Федорончук А.В. констатує той факт, що наймодавцями можуть встановлюватися мінімальні строки прокату (година, доба, тощо), і повернення наймачем речі раніше збі-

гу такого строку не тягнутиме за собою перегляду плати за прокат [5, с. 183].

У практиці відносин прокату транспортних засобів, наймодавці до договорів прокату досить часто включають дискримінаційні для наймачів умови, які суперечать наведеним вище нормам. Наприклад, наймач зобов'язаний повідомити про дострокове повернення предмета прокату та розірвання договору у робочий час наймодавця не менше ніж за 24 години до запланованого терміну повернення. Плата за прокат автомобіля, що сплачена наймачем за весь строк договору перераховується і повертається в сумі відповідно до тривалості фактичного користування автомобілем з утриманням 30 (тридцяти) відсотків від суми повернення або перерахунок здійснюється виходячи із ціни добового прокату, яка встановлена наймодавцем для періоду, впродовж якого наймач фактично користувався автомобілем, з урахуванням діючого курсу долара США до гривні на дату перерахунку. Оплачена та невикористана сума за дні прокату при достроковому поверненні автомобіля повертається наймачу з утриманням відповідної суми перерахунку з суми повернення [6].

Зазначене протирічить наведеним вище імперативним положенням законодавства, які встановлюють обсяг плати за користування транспортним засобом у цьому випадку. Плата за прокат речі стягується лише за час фактичного користування нею. Більше ніяких додаткових обов'язків (на зразок збільшеної плати за час фактичного користування річчю, тощо) у наймача не виникає. На наш погляд, встановлення додаткових обов'язків у вигляді сум, які додатково підлягають сплаті за договором, може лежати лише у площині відповідальності боржника за невиконання або неналежне виконання зобов'язання. Відмова ж наймача від договору прокату до закінчення його строку є правомірною дією, право на здійснення якої встановлено законом. За таких обставин, наймач буде мати право вимагати повернення надлишково сплаченої плати за користування предметом прокату.

Плата за прокат є зустрічним наданням, яке наймач надає наймодавцеві за надану можливість використання транспортного засобу. А отже наймач не звільняється від обов'язку із її внесення, якщо він не може використовувати переданий йому у прокат транспортний засіб із суб'єктивних причин, до яких можна віднести тимчасову відсутність необхідності у використанні предмета прокату у період строку дії договору, від'їзд наймача на відпочинок, у відрядження, тощо, тобто у всіх тих випадках, у яких таке невикористання відбувається за волею наймача, або відбувається внаслідок причин, пов'язаних із його особистістю. Із зазначеного можна дійти висновку

про те, що час фактичного користування транспортним засобом за договором прокату не є часом, коли наймач безпосередньо вилучає корисні властивості із нього, а є часом, коли наймач об'єктивно має можливість їх вилучати. Наймач після отримання транспортного засобу у прокат від наймодавця може його взагалі не використовувати із якихось власних міркувань, але зобов'язаний сплатити наймодавцеві плату за реально надану можливість такого використання за увесь період перебування цього засобу у його володінні.

Бувають випадки, коли наймач не може використовувати транспортний засіб із причин, не залежних від нього (це можуть бути обставини непереборної сили; протиправні дії третіх осіб, що унеможливили використання транспортного засобу наймачем; здійснення наймодавцем ремонту транспортного засобу, протягом якого наймач був позбавлений можливості користування ним при відсутності його вини у такій несправності, тощо). Тобто, йдеться про зовнішні обставини, які унеможливили використання транспортного засобу наймачем, не залежали від його волі і виникнення таких обставин не було наслідком його винної поведінки. Згідно із п. 6 ст. 762 ЦК України, у такому разі він звільняється від плати за весь час, протягом якого майно не могло бути ним використане через обставини, за які він не відповідає [2]; абз. 5 п. 4.2 Порядку встановлює, що за час перебування предмета прокату в ремонті оплата за прокат не провадиться, за винятком випадків, коли наймачу предмет прокату було замінено на рівноцінний [4].

Договір прокату транспортного засобу є договором приєднання, тариф за яким встановлюється наймодавцем. Зміна тарифу наймодавцем після укладення договору прокату з наймачем не має розповсюджуватися на відносини врегульовані ним і не може бути підґрунтям для зміни плати за прокат у односторонньому порядку, що відповідає правилу, встановленому ч. 2 ст. 632 ЦК України: зміна ціни після укладення договору допускається лише у випадках і на умовах, встановлених договором або законом [2]. У той же час, якщо наймач погодиться на таку зміну, що має бути виражено у тій формі у якій укладався договір, зміна тарифу, та, відповідно, зміна розміру плати за користування майном буде легітимною. Можливість зміни тарифу, а отже і розміру плати за користування предметом прокату може бути встановлена і договором прокату транспортного засобу. Зазначене підтверджується і положеннями ч. 3 ст. 762 ЦК України, якою унормовано, що договором або законом може бути встановлено періодичний перегляд, зміну (індексацію) розміру плати за користування майном [2].

Пунктом 2 ч. 2 ст. 768 ЦК України визначено, що наймач має право вимагати відповідного зменшення розміру плати за користування річчю, якщо у речі, яка була передана наймачеві з гарантією якості, виявляться недоліки, що перешкоджають її використанню відповідно до договору [2]. Ця норма є загальною для правового регулювання усіх без виключення видів найму (оренди). У той же час, загальна норма застосовується у тому випадку, якщо відсутня норма спеціальна, або інше впливає із сутності відносин. Зробивши невеликий, але необхідний відступ, зазначимо, що безпосереднім способом усунення недоліків речі є її ремонт (у залежності від обсягу та інших факторів (це питання більш детально буде розглянуто при характеристиці прав та обов'язків сторін за договором прокату транспортного засобу) він може бути як капітальним так і поточним. У класичних відносинах найму (оренди) обов'язок із проведення поточного ремонту покладається на наймача; обов'язок із проведення капітального ремонту може покладатися на нього якщо це передбачено договором найму. Гарантія якості речі означає що на наймодавця покладаються усі негативні наслідки погіршення її якості у період строку дії такої гарантії, якщо лише вони не є наслідком винної поведінки наймача.

У відносинах прокату транспортного засобу такий стан (умовно кажучи гарантії транспортного засобу) є постійним станом наймодавця, оскільки саме на нього у цих правовідносинах імперативно покладається обов'язок із здійснення як капітального так і поточного ремонту цього засобу та за свій рахунок, якщо він не доведе, що пошкодження речі сталося із вини наймача [2]. Із змісту § 2 глави 58 ЦК України та абз. 5 п. 4.2 Порядку можна зробити висновок, що правовими наслідками виявлення недоліків предмета прокату (які виникли не з вини наймача) у період строку дії договору є усунення їх наймодавцем за свій рахунок шляхом проведення капітального або поточного ремонту а також звільнення наймача від плати за прокат на час перебування предмета прокату в ремонті, крім випадків, коли наймачу предмет прокату було замінено на рівноцінний. Отже у правовідносинах прокату транспортного засобу зазначене не призводить до відповідного зменшення розміру плати за користування річчю та зменшення тарифу. Хоча, безумовно, загальний обсяг плати, яку наймач внесе за період користування річчю буде зменшено з урахуванням звільнення його від внесення плати за прокат у період ремонту транспортного засобу.

Теоретично, положення ч. 2 ст. 769 ЦК України, якою встановлено: якщо наймодавець не повідомив

наймача про всі права третіх осіб на річ, що передається у найм, наймач має право вимагати зменшення розміру плати за користування річчю [2] ... може застосовуватися до відносин прокату транспортного засобу. Наприклад, наймодавець передав наймачеві транспортний засіб, який знаходиться у заставі, тощо. На наш погляд, у цьому разі, з огляду на короткостроковість відносин прокату транспортного засобу наймачеві доцільніше буде відмовитися від договору та вимагати відшкодування збитків, завданих йому наймодавцем неповідомленням про права третіх осіб на предмет прокату, аніж вимагати зменшення плати за прокат. Навряд чи наймодавець погодиться із такою вимогою наймача, а вимагати такого зменшення плати у судовому порядку навряд чи є доцільним, оскільки строк договору транспортного засобу може закінчитися набагато раніше ніж буде винесено відповідне рішення суду.

Вартісний розмір тарифу, встановлений наймодавцем, а отже і розмір плати за прокат, тісно пов'язаний із обсягом права користування транспортним засобом наймачем, обсягом тих корисних властивостей цього засобу які він потенційно може вилучити із нього. Зменшення обсягу можливості користування майном, яке сталося після передання його наймодавцем наймачеві, без вини останнього, у межах строку дії договору прокату транспортного засобу, безумовно вимагає пропорційного зменшення розміру плати за таке користування. У зв'язку із цим, ч. 4 ст. 762 ЦК України встановлено, що наймач має право вимагати зменшення плати, якщо через обставини, за які він не відповідає, можливість користування майном істотно зменшилася [2]. Із змісту зазначеної норми вбачається, що право наймача вимагати зменшення плати породжує не будь-яке зменшення можливості користування майном, а лише істотне. На слушну думку І.Р. Калаур, істотне зменшення можливості користування майном є одним із проявів істотної зміни обставин, про яку законодавець говорить у ст. 652 ЦК України, визнаючи за сторонами право змінити або розірвати договір, якщо такі зміни настали. Екстраполюючи легально визначену в цій статті сутність «істотності» на відносини найму, під істотним зменшенням можливості користування майном необхідно розуміти таке зменшення можливості здобувати з майна корисні властивості, що якби наймач зміг це передбачити, він не уклав би договір, або уклав би його на інших умовах [7, с. 125].

Продовжуючи розгляд можливості зміни умов договору прокату у частині оплати внаслідок істотної зміни обставин, але вже на вимогу наймодавця, слід зазначити наступне.

Наймодавець за договором прокату транспортно-го засобу є суб'єктом підприємництва, який професійно здійснює діяльність із передання транспортних засобів у найм. Ця діяльність здійснюється ним на свій ризик, у тому числі і щодо зміни умов господарювання, які тягнуть за собою зростання вартості складових тарифу. Зазначене означає, що договір прокату не може бути змінено у частині збільшення тарифу, а отже і його ціни, за ініціативи наймодавця (без згоди на це наймача) внаслідок істотної зміни обставин, якими сторони керувалися при укладенні договору (ст. 652 ЦК України). Така зміна умов договору є неможливою з огляду на те, що суд може винести рішення про це лише за наявності одночасно чотирьох умов, дві з яких не можуть існувати для відносин прокату транспортного засобу. Йдеться про першу та четверту умови, встановлені ч. 2 ст. 652 ЦК України, якими визначено, що: 1) в момент укладення договору сторони виходили з того, що така зміна обставин не настане; ... 4) із суті договору або звичаїв ділового обороту не випливає, що ризик зміни обставин несе заінтересована сторона [2]. Неможливість існування першої з умов для відносин прокату транспортного засобу обумовлена тим, що в момент укладення договору прокату транспортного засобу наймодавець має розуміти і враховувати існування кризових, інфляційних та інших негативних процесів у ринковому середовищі і, у зв'язку із цим, можливу зміну вартості складових тарифу, тим більше, що тариф визначає саме він, своїм одностороннім волевиявленням.

Неможливість же існування другої умови викликана тим, що наймодавець здійснює підприємницьку діяльність із передання транспортних засобів у найм на свій ризик, яким є, у тому числі, і зростання вартості складових тарифу.

Заради справедливості слід зазначити, що з огляду на короткостроковість договору прокату транспортного засобу, зростання вартості складових тарифу у період дії договору прокату транспортного засобу навряд чи істотно вплине на майновий стан наймодавця, і він понесе значні збитки у зв'язку із таким зростанням, та потягне для нього шкоду, яка значно перевищує затрати, необхідні для виконання договору на встановлених умовах (у частині тарифу).

Пунктом 2 ст. 762 ЦК України встановлено загальне положення про форму плати за користування майном, згідно з яким, плата за користування майном може вноситися за вибором сторін у грошовій або натуральній формі. Форма плати за користування майном встановлюється договором найму [2]. У той же час, до особливостей відносин прокату транспортного засобу слід віднести те, що форма плати за про-

кат є виключно грошовою. Статтею 789 ЦК України імперативно встановлено, що плата за прокат речі встановлюється за тарифами наймодавця. Виходячи із своєї економічної сутності, тариф може встановлюватися виключно у грошовому вираженні, оскільки він є вартістю користування транспортним засобом за певну облікову одиницю (часу або відстані).

Ще одним, беззаперечним аргументом на користь грошової форми плати за прокат є те, що забезпечити однаковість умов договору прокату, як публічного договору, для всіх споживачів, у частині форми оплати, можна лише за допомогою її встановлення у грошовому вираженні, з огляду на економічну сутність грошей, як єдиного та загального еквіваленту вартості будь-якого товару. Встановлення плати за прокат у натуральній формі (у формі товарів, робіт, послуг) не здатне забезпечити такої однаковості умов для всіх споживачів.

Статтею 99 Конституції України встановлено, що грошовою одиницею України є гривня [8]. Гривня є законним платіжним засобом, який є обов'язковим до приймання за номінальною вартістю на всій території України (ст. 192 ЦК України) [2].

Як зустрічне надання наймача у відносинах прокату транспортного засобу, плата за прокат у вигляді грошей може вноситися наймодавцеві як у готівковій так і у безготівковій формі.

Порядок та строки внесення наймачем плати за прокат встановлюються договором прокату транспортного засобу. Зазвичай, плата за прокат вноситься у порядку передплати, свідченням чого є положення п. 3.1 Порядку, яким встановлено: при оформленні предметів прокату на термін до 30 діб наймач уносить оплату повністю за весь час користування предметом прокату відповідно до діючих тарифів. У той же час, при більшій тривалості строку договору прокату, оплата вноситься щомісяця: за перший місяць - при видачі предмета прокату, а за кожний наступний - не пізніше 7 днів після дня закінчення терміну платежу, зазначеного в договорі прокату (замовленні-зобов'язанні) [4]. Не зважаючи на те, що згадана норма Порядку має імперативний характер, та розповсюджується із усіх транспортних засобів лише на прокат водних, вважаємо, що навіть для прокату цього виду транспорту сторони сторони можуть у договорі встановити і інший порядок та строки внесення плати за прокат.

Висновки. У відносинах прокату транспортного засобу тариф є вартістю користування транспортним засобом як, правило, за певну одиницю часу.

Тариф, що встановлюється за прокат транспортного засобу є складним економічним явищем, яке включає у себе багато складових, до яких можна від-

нести: амортизацію транспортного засобу, витрати з його технічного обслуговування, витрати з оплати праці робітників наймодавця, витрати з утримання пунктів прокату (у тому числі і зі сплати комунальних платежів), тощо. На формування тарифу здійснює вплив вартість транспортного засобу, що запропонований до прокату, його вид, марка, та інші показники, а отже, як правило, тарифи прокату встановлюються наймодавцем окремо щодо кожного такого засобу. До складу тарифу включається і прибуток, який має отримати суб'єкт підприємництва від своєї діяльності за відповідну облікову одиницю.

Плата за прокат транспортного засобу, яку має сплатити наймач наймодавцеві за увесь період користування ним, є ціною договору прокату транспортного засобу.

Зміна тарифу наймодавцем після укладення договору прокату з наймачем не має розповсюджувати-

ся на відносини врегульовані ним і не може бути підґрунтям для зміни плати за прокат у односторонньому порядку.

Виходячи із своєї економічної сутності, тариф може встановлюватися виключно у грошовому вираженні, оскільки він є вартістю користування транспортним засобом за певну облікову одиницю (часу або відстані).

Забезпечити однаковість умов договору прокату транспортного засобу, як публічного договору, для всіх споживачів, у частині форми плати за прокат, можна лише за допомогою її встановлення у грошовому вираженні, з огляду на економічну сутність грошей, як єдиного та загального еквіваленту вартості будь-якого товару. Встановлення плати за прокат у натуральній формі (у формі товарів, робіт, послуг) не здатне забезпечити такої однаковості умов для всіх споживачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мороз М.В. Оплатність договору оренди майна державних підприємств. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2008. № 43. С. 272–278.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
3. Тлумачний словник сучасної української мови / за ред. Калашника В.С. Харків : Белкар-книга, 2005. 800 с.
4. Порядок надання у тимчасове користування громадянам предметів культурно-побутового та господарського вжитку : затв. наказом Українського союзу об'єднань підприємств та організацій побутового обслуговування населення від 16.12.1999 р. № 46. *Офіційний вісник України*. 2000 р. № 3. стор. 189. Ст. 103.
5. Федорончук А.В. Договір прокату : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2015. 229с.
6. Типові умови прокату легкового автомобіля. URL: https://7cars.com.ua/rules_ua.pdf.
7. Калаур І. Р. Договірні зобов'язання про передання майна у користування в цивільному праві України : дис. ... доктора. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2015. 452 с.
8. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141.

REFERENCES

1. Moroz M.V. (2008). Oplatnist dohovoru orendy maina derzhavnykh pidpriemstv. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnurishnykh sprav*, № 43, 272–278 [in Ukrainian].
2. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 435–IV. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, № 40. Art. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
3. Kalashnyk V.S. (Ed.). (2005). *Tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy*. Kharkiv: Belkar-knyha [in Ukrainian].
4. Poriadok nadannia u tymchasove korystuvannia hromadianam predmetiv kulturno-pobutovoho ta hospodarskoho vzhytku: zatv. nakazom Ukrainykoho soiuzu obiednan pidpriemstv ta orhanizatsii pobutovoho obsluhovuvannia naselennia vid 16.12.1999 r. № 46. (2000) *Ofitsiyni visnyk Ukrainy - Official Gazette of Ukraine*, No. 3, P. 189, Art. 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0025-00#Text> [in Ukrainian].
5. Fedoronchuk A.V. (2015). *Dohovir prokatu. Candidate's thesis*: 12.00.03. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
6. *Typovi umovy prokatu lehkovoho avtomobilia*. URL: https://7cars.com.ua/rules_ua.pdf [in Ukrainian].
7. Kalaur I.R. (2015). *Dohovirni zoboviazannia pro peredannia maina u korystuvannia v tsyvilnomu pravi Ukrainy. Doctor's thesis*. 12.00.03. Kyiv [in Ukrainian].
8. *Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, № 30. Art. 141 [in Ukrainian].

ТЫНДЫК МАКСИМ

аспирант кафедры гражданского права №2
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ПЛАТА ЗА ПРОКАТ КАК СУЩЕСТВЕННОЕ УСЛОВИЕ ДОГОВОРА ПРОКАТА ТРАНСПОРТНОГО СРЕДСТВА

В статье проведено общее исследование и анализ платы за прокат как существенного условия договора проката транспортного средства (ее сущности, установления, изменения, срока и формы внесения). Обосновано положение о том, что в отношениях проката транспортного средства, тариф является стоимостью пользования транспортным средством, как правило, за определенную единицу времени. Обеспечить единообразие условий договора проката транспортного средства, как публичного договора, для всех потребителей, в части платы за прокат, можно лишь с помощью ее установления в денежной форме, исходя из экономической сущности денег, как единого и общего эквивалента стоимости любого товара. По мнению автора, плата за прокат транспортного средства, которую должен уплатить наниматель наймодателю за весь период пользования ним, является ценой договора проката транспортного средства.

Ключевые слова: договор проката транспортного средства, плата за прокат, наниматель, наймодатель, цена договора проката, тариф.

TYNDYK MAXYM

post-graduate student of the Department of Civil Law № 2 of the
Yaroslav Mudryi National Law University

VEHICLE HIRE CHARGE AS AN ESSENTIAL CONDITION OF THE VEHICLE HIRE AGREEMENT

Problem setting. A vehicle hire agreement is a payment agreement in which a counter-provision is required: the lessee is obliged to pay a fee for the use of the vehicle hired from the lessor.

Despite the fact that a significant amount of research has been devoted to the study of rental fee in property lease contracts, vehicle hire charge has not been sufficiently studied by scientists, and the legislation governing this issue is imperfect and needs to be amended, as evidenced by the drawbacks of lessors as business entities in the application of the provisions of current legislation on vehicle hire charge.

Analysis of resent researches and publications. The issue of rental fee has been studied by legal scholars in various respects. Basic research in this area has been conducted by M. Brahinskyi, V. Vitrianskyi, E. Vakulovych, O. Ioffe, I. Kalaur, M. Moroz, I. Churkin and others.

At the same time, the issue of vehicle hire charge as an essential condition of the vehicle hire agreement was given insufficient attention, and thus the matter is urgent and requires further investigation.

Target of research. The purpose of this paper is a general study and analysis of the vehicle hire charge as an essential condition of the vehicle hire agreement.

Article's main body. The article provides general study and analysis of of the vehicle hire charge as an essential condition of the vehicle hire agreement (its essence, setting and changing deadlines and forms of payment). The provision is substantiated that in the relations of vehicle hiring the rate is the cost of using the vehicle, as a rule, for a certain unit of time. Ensuring the uniformity of the terms of the vehicle hire agreement as a public contract for all consumers, in terms of the form of payment for hiring, can only be established in monetary terms, taking into account economic nature of money, as a single and common equivalent value of any product. According to the author, the vehicle hire charge which the lessee should pay to the lessor for the entire period of its use is the price of the vehicle hire agreement.

Conclusions and prospects for the development. The vehicle hire charge which the lessee should pay to the lessor for the entire period of its use is the price of the vehicle hire agreement. Based on its economic nature, the rate can be set only in monetary terms, as it is the cost of using the vehicle for a particular unit of account (time or distance).

Ensuring the uniformity of the terms of the vehicle hire agreement as a public contract for all consumers, in terms of the form of payment for hiring, can only be established in monetary terms, taking into account economic nature of money, as a single and common equivalent value of any product.

Key words: vehicle hire agreement, hire charge, lessee, lessor, price of the vehicle hire agreement, rate.

Тиндик М. П. Плата за прокат як істотна умова договору прокату транспортного засобу. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. № 2 (17). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Tyndyk17.pdf>.